

OPENBAAR MINISTERIE

Samenvatting onderzoek schrijfproeven Rijksrecherche

Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van de hoofdofficier van justitie van het Arrondissementsparket Zwolle heeft de Rijksrecherche onderzoek gedaan naar de gang van zaken bij het afnemen van schrijfproeven in de Deventer moordzaak. Deze schrijfproeven werden afgenomen in het kader van het oriënterend vooronderzoek in de Deventer moordzaak, dat tussen januari 2006 en december 2007 werd verricht. Dit oriënterend onderzoek had tot doel om te onderzoeken of uit de door de heer De Hond overlegde stukken blijkt van relevante feiten en/of omstandigheden in het opsporingsonderzoek die, als ze aan (het OM en) de rechter bekend waren geweest, mogelijk tot een ander oordeel dan het thans geldende hadden kunnen leiden.

Onderdeel van dit oriënterend vooronderzoek was een nader onderzoek naar de herkomst van twee anonieme briefjes die mogelijk in verband konden worden gebracht met de moord op een bejaarde weduwe in Deventer. Van deze briefjes werd gesuggereerd dat ze mogelijk afkomstig waren van de vriendin van de man die door sommigen als de werkelijke dader van de Deventer moordzaak wordt gezien. Voor dit handschriftvergelijkend onderzoek zijn door medewerkers van de politie Noord- en Oost Gelderland schrijfproeven afgenomen.

Een groep burgers - overtuigd van de onschuld van de veroordeelde in de Deventer moordzaak - is van oordeel dat bij het afnemen van deze schrijfproeven valsheid in geschrifte is gepleegd. Er wordt zelfs hardnekkig betwijfeld of de schrijfproeven überhaupt hebben plaatsgevonden. Deze groep burgers heeft het OM meermalen om opheldering gevraagd en aangifte gedaan van de vermeende valsheid in geschrifte. Om in beeld te krijgen of er daadwerkelijk reden is voor twijfel, heeft het OM de Rijksrecherche opdracht gegeven de gang van zaken rond de schrijfproeven in kaart te brengen.

Werkwijze schrijfproeven

De werkwijze bij deze schrijfproeven was als volgt; één politiefunctaris van de regiopolitie Noord- en Oost Gelderland heeft het verzoek gekregen om schrijfproeven af te nemen van vier vrouwen, onder wie de eerder genoemde vriendin. Deze politiefunctaris heeft alleen de schrijfproef bij de vriendin zelf afgenomen. Voor het afnemen van de schrijfproeven bij de andere drie vrouwen zijn twee mannelijke en één vrouwelijke politiefunctaris benaderd, eveneens werkzaam bij het korps Noord- en Oost Gelderland. Voor dit korps is gekozen aangezien deze politieregio niet eerder betrokken was geweest bij het onderzoek naar de Deventer moordzaak.

De drie vrouwen die de schrijfproef aflegden waren op basis van hun leeftijd gekozen uit het personeelsbestand van de politieregio Noord- en Oost Gelderland. De tekst van de schrijfproeven betreft een gedicteerde tekst zoals deze gehanteerd wordt in de gebruikelijke standaard schrijfofset.

Onderzoeksvragen en bevindingen

Naar aanleiding van de informatie die het onderzoeksteam ter beschikking is gesteld én uit vrije bronnen heeft vergaard, zijn onderzoeksvragen geformuleerd. Deze vragen zijn mede gebaseerd op de aangiften van de eerder genoemde groep burgers. Deze worden hieronder kort beschreven. De bevindingen van de Rijksrecherche zijn per onderzoeksvraag toegevoegd.

1. De parafering van de formulieren

De formulieren waarop de schrijfproeven zijn uitgevoerd, zijn voorzien van voorgedrukte kaders waarin gegevens ingevuld dienden te worden. Deze kaders waren niet geheel ingevuld. De wél in de kaders aangebrachte aantekeningen en parafen riepen het vermoeden op dat deze informatie was ingevuld door één politiefunctaris en niet door de vier politiefunctarissen afzonderlijk.

Bevindingen: De politiefunctaris die als eerste is benaderd voor het uitvoeren van de schrijfproeven heeft de kaders op de schrijfproef formulieren ten dele zelf ingevuld. Dit is niet strijdig met de richtlijnen die gelden voor het afnemen van schrijfproeven. Dat de kaders niet geheel ingevuld zijn heeft te maken met het feit dat de schrijfproeven geanonimiseerd werden uitgevoerd. In de kaders moest onder andere de naam van degene die de schrijfproef had uitgevoerd ingevuld worden. Hierdoor zou de anonimiteit vervallen.

2. Gebruik van verouderd materiaal

Op de bladen waarop de schrijfproeven zijn geschreven, stond de aanduiding Gerechtelijk Laboratorium, terwijl op dat moment de feitelijke aanduiding Nederlands Forensisch Instituut was.

Bevindingen: het gebruik van materialen met de opdruk Gerechtelijk Laboratorium heeft te maken met de voorraden die hiervan nog aanwezig zijn binnen de Nederlandse politie. Deze voorraden worden 'opgemaakt'. Pas in 2008 zijn nieuwe schrijfblokken gebruikt met de tekst 'Nederlands Forensisch Instituut'.

3. Ontbreken van een stuk tekst in de schrijfproef van de vriendin

In deze schrijfproef ontbreekt bij de overgang tussen de eerste en de tweede bladzijde een zinsnede.

Bevindingen: voor het ontbreken van dit stuk tekst is geen sluitende verklaring gevonden. Op basis van de verhoren en privé-aantekeningen die de vriendin zelf heeft gemaakt over de schrijfproeven, komt het volgende naar voren. De vriendin is, nadat ze de eerste bladzijde had volgeschreven, verder gegaan op de achterkant van de eerst beschreven bladzijde. Dit was niet de bedoeling, er moest op een nieuwe bladzijde geschreven worden. Bij het herstellen hiervan is vermoedelijk een ommissie opgetreden. Overigens had deze onregelmatigheid bij het afnemen van de schrijfproef voor de volledigheid wel gemeld moeten worden aan het NFI. Echter, deze ontbrekende zinsnede is geen aanwijzing voor vervalsing. Onduidelijkheid is overigens ook blijven bestaan met betrekking tot het exacte tijdstip waarop de opdracht tot het uitvoeren van de schrijfproeven bij het korps Noord- en Oost Gelderland is binnengekomen.

4. en 5. Processen-verbaal van de vier verbalisanten vertonen dezelfde schrijfstijl en fouten

Na de uitvoering van de schrijfproeven zijn door de politiefunctionarissen die erbij betrokken waren, processen-verbaal opgemaakt. Bij twee processen-verbaal komt in dezelfde zin dezelfde taalfout voor. Dit verschijnsel doet zich ook voor bij aanvullende processen-verbaal die later zijn opgemaakt. Hiervoor rijst het vermoeden dat de pv's niet door vier afzonderlijke politiefunctionarissen maar door één persoon zijn opgemaakt.

Bevindingen: de politiefunctionaris die als eerste is benaderd voor het uitvoeren van de schrijfproeven heeft vanuit zijn coördinerende rol de processen verbaal voorbereid en opgesteld. Deze processen-verbaal zijn wel door de afzonderlijke verbalisanten ondertekend.

6. Vermelding betrokken politieregio in NFI rapport

In het NFI rapport wordt gesproken over politiefunctionarissen uit de regio IJsselland die bij de uitvoering betrokken zouden zijn.

Bevindingen: de getuige van het NFI heeft verklaard dat hij in de veronderstelling leefde dat de schrijfproeven door medewerkers van de politie IJsselland waren afgenomen, in plaats van Noord- en Oost Gelderland.

7. Vermelding politiebureau in aanvullend proces-verbaal

In één van de aanvullende processen-verbaal staat dat één de schrijfproeven is uitgevoerd in het politiebureau aan de Seringenlaan in Apeldoorn. Hier zou geen politiebureau gevestigd zijn.

Bevindingen: het bedoelde pand is geen politiebureau, maar een kantoorruimte die door de politie is gebruikt.

8. Ontkenning door ambtenaren

De politieambtenaren die volgens de processen-verbaal de schrijfproeven hebben afgenomen zijn benaderd door de burgers die twifelen aan de uitvoering hiervan. In deze contacten hebben de politiefunctionarissen geen eenduidig antwoord gegeven op de vraag of ze bij de schrijfproeven betrokken waren.

Bevindingen: de politiefunctionarissen zijn meermalen in hun privé situatie benaderd over deze proeven. Zij werden geconfronteerd met e-mails, telefoongesprekken en huisbezoeken. Soms werden bij de benadering valse voorwendselen gebruikt. De politiefunctionarissen geven aan dit als belastend te hebben ervaren. Daarom zijn door hen ontwijkende antwoorden gegeven en is verwezen naar persvoorlichting of superieuren.

9. De vriendin zou meerdere schrijfproeven hebben geschreven

Naar de overtuiging van de klagers zou de vriendin bij meerdere schrijfproeven betrokken zijn geweest.

Bevindingen: door de getuigen is unaniem en zonder tegenstrijdigheden verklaard over de uitvoering van de vier schrijfproeven. Er is geen bevestiging gevonden voor de gedachte dat de vriendin bij meer dan één schrijfproef betrokken zou zijn geweest.

10. De processen-verbaal die zijn opgemaakt over de schrijfproeven zouden zijn geantidateerd

Bevindingen: in het onderzoek is aan een systeembeheerder gevraagd om na te gaan of de processen-verbaal die zijn opgemaakt daadwerkelijk zijn geproduceerd en afgesloten op de datum die op de processen-verbaal vermeld staat. Uit het onderzoek is vast komen te staan dat dit inderdaad het geval is en dat er dus geen sprake is van antidatering van de processen-verbaal.

